

De gevolgen van deze aanslag waren verschrikkelijk. Overal in bezet Nederland werden politieke gevangenen uit hun cellen gehaald en in grote groepen ter dood gebracht. Bij de plaats van de aanslag werden 117 mannen gefusilleerd. Toen de groep, waartoe de vier overvallers behoorden, vernam van transporten van gevangenen naar de Woeste Hoeve en begreep, wat er gebeuren ging, trokken zij in de vroege ochtend van 8 Maart 1945 daarheen met hun volledige bewapening aan brenguns, stenguns, handgranaten en pistolen om — koste wat het kost — de ramp te voorkomen, waartoe zij ongewild aanleiding hadden gegeven. Omdat zij — tragiek van het noodlot! — nog steeds geen auto hadden, gingen zij per fiets. Toen zij er aankwamen was het te laat. Grüne Polizei en SS waren reeds bezig met het neerleggen der lijken langs de kant van de weg. Hadden zij een auto gehad, dan waren zij op tijd geweest en zou hun doldrieste aanval stellig het merendeel der gevangenen gelegenheid hebben geboden in de verwarring te ontkomen. Twee jongens van deze groep, waaronder een der aanslagplegers, sneuvelden nog geen week later. Een oppervlakkig beoordelaar zou kunnen menen: elfhonderd doden voor een mislukte autokraak. Maar hier moet men toch goed onderscheiden. De aanslagplegers deden slechts hun plicht. Het zich verwerven van een transportmiddel om de van geallieerde zijde ontvangen opdrachten te kunnen uitvoeren, behoorde tot die plicht. Bij de uitoefening daarvan maakten zij zich aan geen onverantwoordelijkheid schuldig. Dat de Duitsers dit voorval aangrepen om tot moordpartijen over te gaan, daarvoor zijn die Duitsers verantwoordelijk. Ook zonder zo'n „motief” zouden zij vermoord hebben en hebben zij vermoord. Men behoeft zich slechts de bloedorgieën te herinneren, waaraan de SD zich ook zonder aanleiding overgaf, o.a. die in de steden van de Achterhoek en Overijssel, enige uren voor de bevrijding door de Canadezen, waarbij ook volkomen onschuldigen werden omgebracht. De politieke gevangenen, die naar aanleiding van de aanslag op Rauter werden vermoord, zouden merendeels ook zonder die aanslag dit lot niet zijn ontgaan.

Wel verre van de mensen er toe te brengen in wanhoop te berusten, konden dergelijke bestialiteiten hen slechts sterken in het besluit alles te doen om het land te bevrijden van die pest.

4. WAPENINSTRUCTIE

Daar had men dan tenslotte het materieel in de bergplaatsen. In fabrieken, in grafkelders, in boerderijen, loodsen, pakhuizen enz. Op de vreemdste manieren was het er gekomen. Met de ziekenauto's en in lijkkoetsen, per bakkerskar en per carriër. Met de sigaretten en de chocolade wist men wel wat te doen. Maar wat met die onderdelen, stijf onder het vet, met al die pakjes in cellophaan of waspapier?

Tot dan toe had men voor de instructie op pistool, geweer, mitrailleur en handgranaat, altijd wel politiemannen of oud-militairen kunnen vinden. Nu waren er echter geheel nieuwe wapenen, zoals pantservuist, stengun, brengun, basooka, piat, lee-enfield en last not least de springmiddelen. Die dingen waren veelal ook voor de oude deskundigen geheel onbekend. Daarom waren er onder de agenten, die per parachute daalden, ook wapeninstructeurs en voorts hielpen piloten en andere militairen, die ergens ondergedoken waren tot ze „crossen” konden, ook een handje.

Die instructeurs konden natuurlijk onmogelijk overal komen. Daarom leidden zij verzetsmensen op, die dan op hun beurt weer als instructeur konden optreden. Zo was er eens een ondergedoken dominee uit St. Pancras, die als tolk een Engels piloot vergezelde bij zijn wapeninstructies. Toen die piloot weg was, kende de dominee het zo goed, dat hij zelf instructies gaf. De jongens wisten niet, dat hij dominee was. Tot hij een keer in de

kerk preekte en daar zagen en hoorden twee KP'ers tot hun verbazing zowaar hun wapen-instructeur op de kansel!

Maar omdat ook dit werken met instructeurs nog onvoldoende was, werden bij het materieel vaak instructies gevoegd, gedrukt in verschillende talen.

De Nederlandse instructies werden verveelvoudigd; er waren zelfs drukkers, die er keurige boekjes van maakten en hiervan had men veel gemak. Er was een schat aan ervaring in verwerkt. In kort bestek had men er de aanwijzingen over aard, doel, hantering en mogelijkheden van het verstrekte materieel, waarschuwingen tegen veel voorkomende fouten enz. Ook dan nog was dit natuurlijk een lang niet ideaal vervangingsmiddel voor de gedegen opleiding, welke onder normale omstandigheden voor het omgaan met deze wapens en explosieven noodzakelijk geacht zou zijn. Maar het bewustzijn van de harde noodzaak, de geestdrift en belangstelling maakten alles weer goed.

Met behulp van een instructeur of van zo'n gedrukte handleiding ging men dan het materieel eens bekijken. Er waren bepaalde standaardcontainers. Zo'n container bestond uit een bumper, vijf cellen en een parachutedoos. Een standaardcontainer had een type-nummer evenals de cellen.

Zo had men bv.:

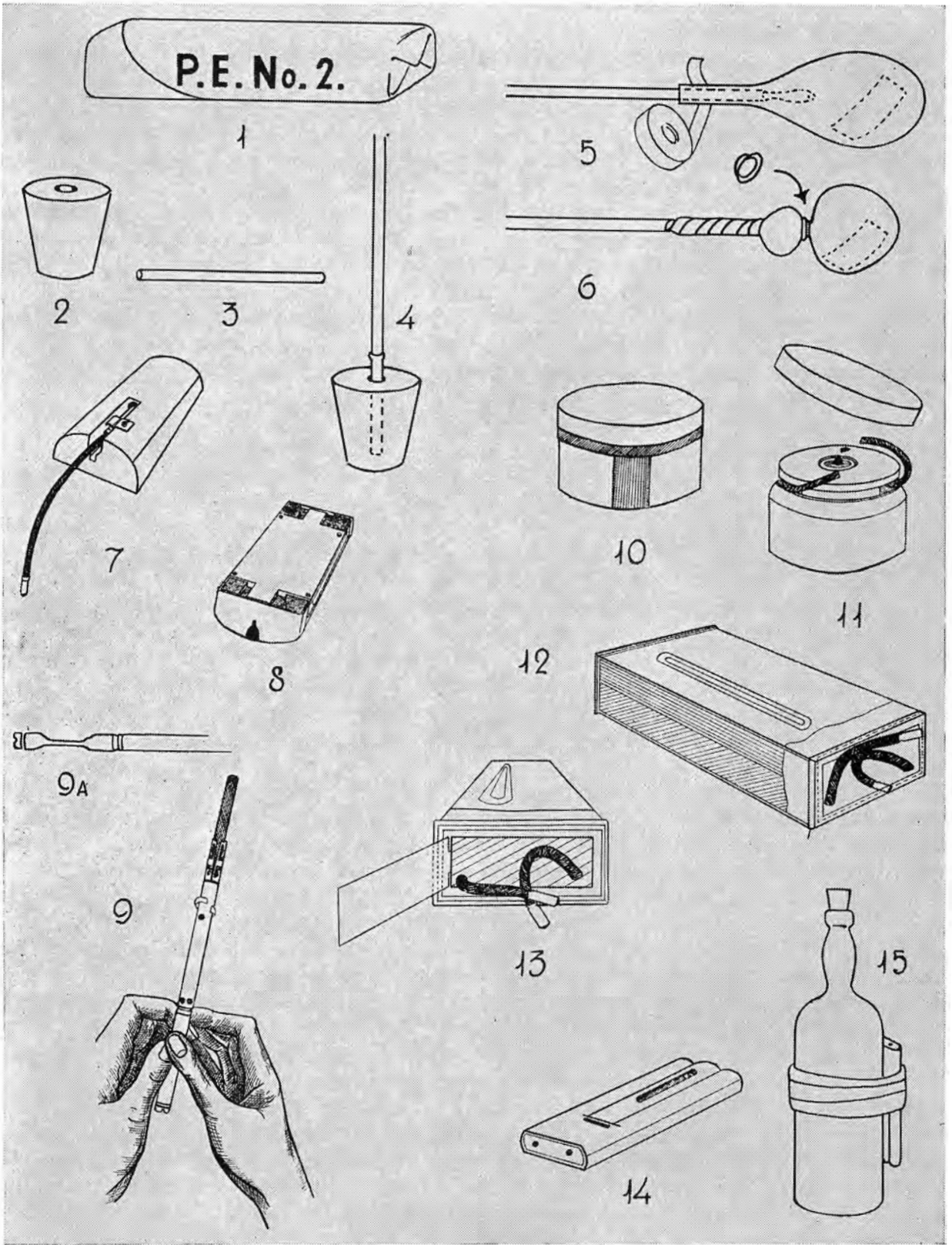
Type H1, bestaande uit cellen	1, 2, 3, 4, 5.	inhoud: springstof en toebehoren.
„ H2, „ „ „	6, 6, 7, 7, 7.	„ : stenguns en munitie.
„ H3, „ „ „	6, 9, 7, 8, 10.	„ : wapens (t.w. stenguns, pistolen, handgranaten).
„ H4, „ „ „	11, 11, 12, 12, 12.	„ : brandbommen.
„ H5, „ „ „	1, 2, 3, 13, 5.	„ : sabotagemiddelen.

Zoals men ziet was het laatste van vrijwel dezelfde samenstelling als Type H1, met uitzondering van cel 13, waarin ladinghouders met magneten (clam).

Men kon dus bestellingen doen, bv. zoveel H3 en zoveel H5. Voor grotere wapens, ander sabotagemateriaal (bv. railladingen, limpets, tijdapparaten enz.) waren weer andere cellen en containers of speciale pakketten. Hier is echter al heel wat opgenoemd. Om te beginnen bij het begin: de springstoffen, het grote middel om de vijand schade te berokkenen.

Een springstof is een stof, welke tot ontploffing gebracht kan worden. Gezonden werden zeer krachtige soorten, speciaal geschikt voor het doorslaan van metaal, vnl. Plastic High Explosive (Fig. 1) en Nobel's 808. Plastic HE, dat het meest verstrekt werd, was geel van kleur en kwam aan in met cellophaan of waspapier verpakte patronen van 112 of 224 gram of soms in staven van 2 of 3 kilo of in klaargemaakte ladingen. Het was een buitengewoon krachtige springstof en zeer veilig te hanteren. Het was gemakkelijk met de handen in iedere gewenste vorm te kneden. Dat kon men met het bruine Nobel's 808 beter niet doen. Wanneer deze sterk naar amandelen ruikende springstof lange tijd met de blote handen werd gehanteerd, veroorzaakte zij hoofdpijn. Dit op rubber gelijkende spul, eveneens in patronen van 112 gram, kon men snijden om een plat oppervlak te krijgen, hetgeen nodig was daar het in nauw contact met het doel moest worden aangebracht. Deze springstoffen waren voor de veiligheid zo ongevoelig mogelijk gemaakt, zij konden vallen, branden of door een kogel getroffen worden zonder te exploderen.

Daarvoor was een voorlading nodig, een iets meer gevoelige kleine hoeveelheid springstof in de vorm van een kurk (Fig. 2). In die „kurk” zat een gat, waarin een slagpijpje (Fig. 3) geplaatst werd met een zeer gevoelige springstof, welke door een vonk ontstoken kon worden. Men kreeg dus een serie: doel-springstof-voorlading-slagpijpje. Bij dat slagpijpje moest dus een vonk komen, maar liefst niet wanneer de saboteur er nog bij stond, want dan zou hij mee de lucht in moeten.

Sabotagemateriaal. (Zie tekst.)

Daarom gebruikte men veelal een vuurkoord (Fig. 4), een langzaam (1 cm per sec.) brandende lont, gemakkelijk te herkennen aan de zwarte poedervulling. Het vuurkoord werd aangestoken met een speciale windlucifer, een buisontsteker, een gewone luciferskop met een wrijfplankje of (bv. bij een boobytrap) een trek-, druk- of ontspanningsschakelaar. Zo'n lading bestond uit twee delen, welke tot het laatste gescheiden moesten worden gehouden, t.w:

- a. de ontplofbare lading (springstof met voorlading),
- b. het ontstekingsstelsel (slagpijpje, lont en ontsteker).

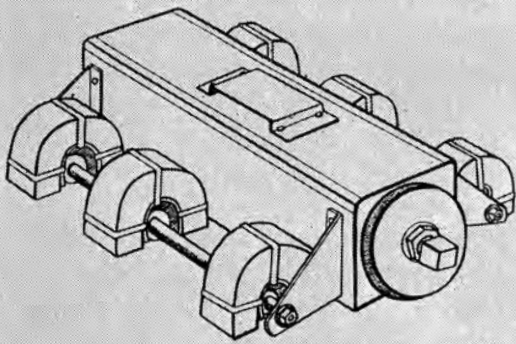
Om het ontstekingsstelsel droog te houden werd het veelal waterdicht gemaakt, bv. door een ballon met isolatieband over de ontsteker te binden (Fig. 5). In de ballon, maar tijdelijk afgebonden (Fig. 6), bevond zich dan een klein strijkplankje. Was alles voor de ontsteking gereed, dan verwijderde men de scheiding tussen ontsteker en strijkplankje en wreef beide over elkaar.

Wanneer er meer dan één lading tegelijk tot explosie gebracht moest worden, zoals meestal het geval was, dan verbond men die met Cordtex, een ontplofbare lont, te ontsteken met een slagpijpje. Cordtex, dat te herkennen was aan het witte vulsel, kon evenals het vuurkoord onder water branden, alleen de uiteinden en scherpe hoeken konden door vocht worden aangetast en moesten daartegen worden voorzien door koperen afsluitdopjes. Omdat Cordtex een ontplofbare lont was, moesten de draden altijd in eenzelfde richting lopen en mochten zij elkaar niet kruisen, aangezien anders het contact verbroken werd. Er waren afgestemde, geprepareerde ladingen, bv. de Clam (Fig. 7 en 8), een bakelieten omhulsel van magneten voorzien (226 gram), railladingen (2 x 340 gram in rubberzakjes, van mistsignalen voorzien, voor het tot ontsporing brengen van treinen) enz. Men kon er ook zelf naar behoefte overeenkomstig de aanwijzingen samenstellen. De ladingen moesten stevig aan het doel bevestigd worden met isolatieband, magneten, touwen of wiggen. Eventueel onvermijdbare tussenruimten dienden te worden opgevuld met modder of iets dergelijks. Om mislukking of weigering te voorkomen, diende men een dubbel ontstekingsstelsel te gebruiken.

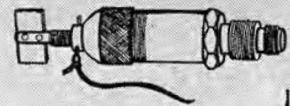
Hier zijn nu slechts de rudimenta van dit sabotagewerk vermeld en er is nog heel wat bij overgeslagen en toch is het reeds duidelijk hoe nauwkeurig men te werk moest gaan en hoeveel mogelijkheden er waren tot het maken van fouten.

Behalve echter dat de lading goed voorbereid moest zijn, diende ook de keuze van het doel en de plaatsing van de lading juist te zijn en voorts de benodigde hoeveelheid springstof goed berekend te zijn. Voor de keuze van vitale doelen was men aangewezen op deskundig advies of op opdrachten van de overkant.

Voor de plaatsing van de lading werden verschillende nuttige aanwijzingen gegeven. Zo kon men bij machines het best de gietijzeren delen beschadigen, omdat staal gemakkelijker te repareren valt door lassen, terwijl gietijzer bij een ontploffing uiteenspat. De machines moesten liefst vernietigd worden, wanneer zij in werking waren, omdat daardoor de schade groter werd. De lading diende dan te worden aangebracht op het voetstuk van een of meer lagers. Bij een stilstaande machine nam men het grootste ijzeren gietsel; bij machinewerktuigen een van de voornaamste schuivende delen of de versnellingsdoos; bij draaiende electro-motoren of generators het voetstuk van het kussenblok; bij stilstaande motoren het inwendige, de spoelen of de spil; bij locomotieven de cylinder en dan altijd de rechter, om reparatie met onderdelen van andere beschadigde locomotieven te voorkomen. Zoals men hieruit ziet, was het geenszins nodig met overmaat van geweld de doelen te vernietigen (zoals bv. bij een luchtbombardement) maar juist om met kleine ladingen vitale onderdelen uit te schakelen, waarmede men dan een zelfde of beter effect bereikte.

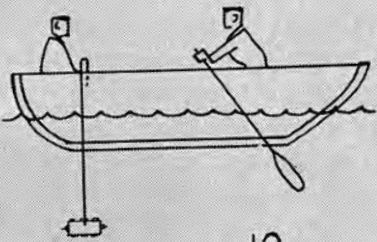
16

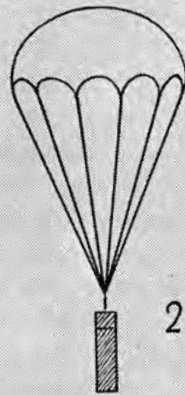
17

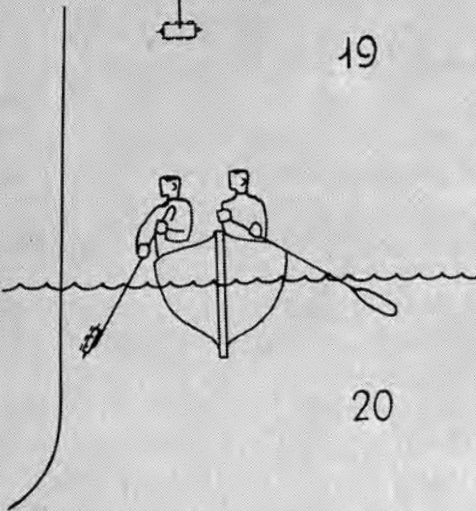
18

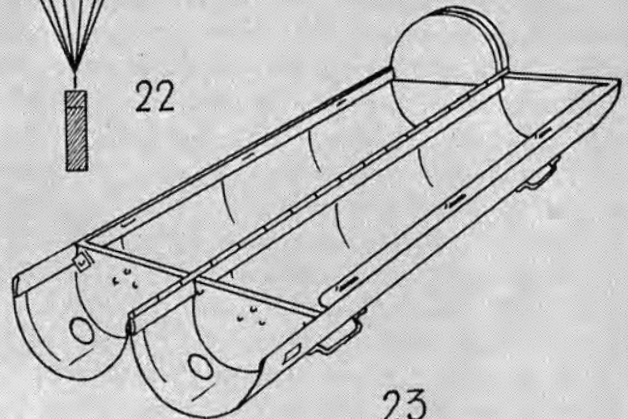
19

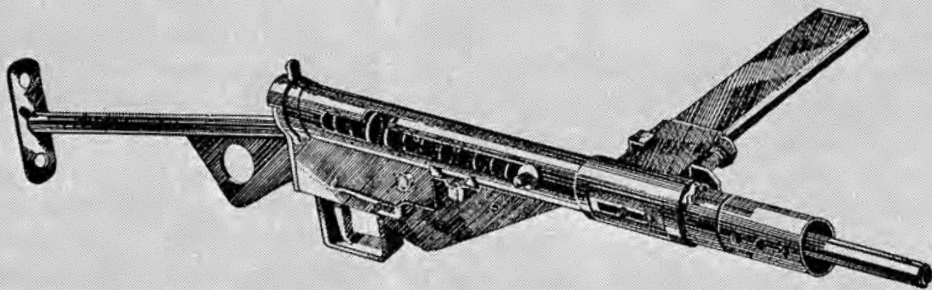
22

20

23

21

Sabotagemateriaal. (Zie tekst.)

Ook over de uitwerking van verschillende ladingen werden gegevens verstrekt. Een „clam” (226 gram) kon bv. vernielen: een niet al te grote ijzeren pomp of buis, gevuld met vloeistof, een locomotiefcilinder, een klein voetstuk (15 cm breed) enz. De lading van 679 gram: grote ijzeren pompen of buizen (1½ m doorsnede) gevuld met vloeistof, transformatoren van 1½ m, middelgrote electromotoren, stalen ribben van 30 x 15 cm, kleine ijzeren vliegwielen etc.

De lading van 1359 gram: zware ijzeren vliegwielen, grotere transformatoren, stalen balken van 40 x 15 cm enz.

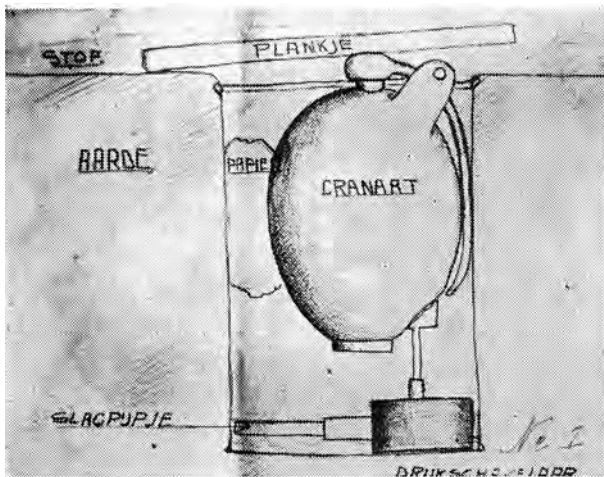
Instructie voor het werken met springstoffen moest eigenlijk de praktijk geven. Men kon de aanwijzingen bestuderen, wat „droge” oefeningen houden, maar het overige moest geleerd worden door werken met een bekwaam saboteur of, wat meer voorkwam, door zelf te gaan werken na alles zo goed mogelijk overwogen te hebben en dan door ervaring wijs te worden. Men kon nu eenmaal niet met het boekje erbij eens in de huiskamer gaan experimenteren en op papier was het toch altijd weer wat anders dan in de werkelijkheid. De instructies worden hier, zeer in het kort, alleen weergegeven, opdat de belangstellende lezer, als straks de verschillende middelen in de paragraaf *Sabotage* ter sprake komen, enigszins weten zal waar het om ging.

Teneinde behoorlijk tijd te hebben om weg te komen na het plaatsen van een lading had men uitgestelde werkingsmethodes nodig. Een vuurkoord brandde wel langzaam, maar voor iedere minuut speling had men toch al ruim een halve meter nodig. Daarom gebruikte men een tijdapparaat en dat was heel dikwijls het tijdpotlood (timepencil) (Fig. 9). Dat tijdpotlood zag er uit, zoals het woord zegt, als een potlood. Volgens de Duitse propaganda werd het uitgeworpen als onschuldig schijnend speelgoed, waarvan kleine kinderen het slachtoffer werden. In werkelijkheid had het een beter doel. Het bestond uit een slaghoedje, waarin door middel van een veer een stalen pin sloeg, die de ontsteking veroorzaakte. Die pin werd teruggehouden door een metalen draadje. Slaghoedje en veer bevonden zich in het stalen gedeelte; het draadje zat in een koperdeel waarin ook een glazen capsule zat met een bijtende vloeistof. Het tijdpotlood werd aan het vuurkoord of het slagpijpje verbonden. Was de hele lading geplaatst, dan kneep men in het koperen buisje tot men de glazen capsule voelde breken (Fig. 9). De vloeistof begon dan het metalen draadje weg te vreten. Men boog dan de veiligheidspin recht en trok die eruit. De kleur van de veiligheidspin gaf de tijdsduur aan welke verliep tot het ogenblik van explosie. Bij 20° Celsius was dat ongeveer:

rode veiligheidspin		1/2	uur
witte	„	2	„
groene	„	5 1/2	„
gele	„	12	„
blauwe	„	24	„

Dan waren er de brandbommen. De vuurpot (een magnesiumbom) (Fig. 10 en 11), de thermietbom met groter doordringende kracht, het brandblok (Fig. 12 en 13), dat zelf ook zuurstof ontwikkelde en dus in afgesloten ruimten (tussen vloeren, in voorraadstapels, in wagons etc.) dienst kon doen, de zaktijdbrandbom (Fig. 14), die hevig branden kon gedurende 50 seconden en daarom dikwijls verbonden werd aan een fles benzine (Fig. 15), paraffinebommen enz.

Voorts was er een krachtig middel om zeeschepen en binnenvaartuigen tot zinken te brengen: de limpet (Fig. 16). De limpet bestond uit een lading met een speciaal tijdapparaat voor onder water (AC-tijd-apparaat) (Fig. 17) geplaatst in een langwerpige metalen doos, die van magneten voorzien was. Met een lange stang kon men zo'n limpet

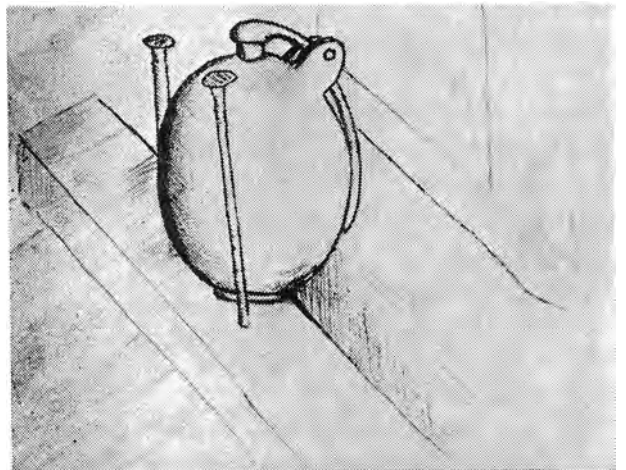
Een landmijn, bestaande uit een handgranaat in een conservenblikje. Trapte men op het plankje, dan kwam door het schakelen van de drukschakelaar het slagbijtje tot ontploffing. De handgranaat werd daardoor uitgeworpen, terwijl tegelijkertijd de pal gelicht werd, zodat de granaat ontplofte.

men op pad. Op een bepaald punt voor het doel verwijderde men de veiligheidspinnen uit het tijdapparaat, draaide een schroefpers aan, waardoor de capsule brak en ging dan verder naar het doel. Meestal ging dat per bootje (Fig. 19 en 20). Dan plaatste men de limpet tegen de scheepswand, liefst op de achterruimen of bij de machinekamer. Bij grotere schepen op beide en bij nog grotere ook op de voorruimen en aan weerskanten. Om tijdelijke steun te hebben aan de scheepswand werd het „magnetisch houvast” gebruikt.

Dan waren er nog middelen om zgn. „boobytraps” (valstrikken) te vervaardigen. Bv. de trekschakelaar die in werking trad als er tegen een draad gelopen of greden werd, de drukschakelaar voor onder een drempel etc., de ontspanningsschakelaar, die functioneerde als het voorwerp, dat er op stond, verwijderd werd. Voorts bandenbommen, kleine bommetjes, die ingegraven in de weg de zwaarste luchtbanden vernielden en ook voor de wielen van stilstaande auto's of vliegtuigen geplaatst konden worden, of onder de zitting van een wagenbestuurder. Ook waren er methoden om zelf primitieve, maar zeer doelmatige anti-tankmijnen te vervaardigen. Dan was er wrijvingspasta om lagers van machines grondig te vernielen, bv. in de smeerpotten aan de assen van spoorwagematerieel. Kortom er waren alle mogelijke middelen om de vijand schade te berokkenen en ernstig te hinderen. Een ware weelde voor de verzetsman, die nu eindelijk de kans kreeg om een grote, zelfs heel grote bijdrage te leveren in de gewapende strijd tegen de vijand. Want er is nu nog maar een heel summiere opgave gedaan van de middelen, welke hij kreeg en toch is het reeds duidelijk, dat hij daar meer, veel meer mee doen kon dan menig soldaat aan het front. Behoeft het nog vermelding, dat hij er blij mee was, rijk mee was en popelde van ongeduld om er mee aan de slag te gaan?

Maar er was meer. Er waren ook wapens

meer dan een meter onder de waterlijn tegen het schip plaatsen. Bij een niet te zwaar begroeid schip hielden de magneten de limpet op de scheepswand zo stevig vast, dat zelfs bij een vaart van 10 knopen op een kalme zee de bom niet van haar plaats kwam. De ontstekingsduur was aangegeven door de kleur van de vloeistof in de glazen capsule van het AC-tijdapparaat (Fig. 18). De temperatuur van het water had daarop invloed en daarom waren tijdtabellen voor de verschillende temperaturen bijgesloten. Bij 15° Celsius varieerden de mogelijkheden van: rood = 4¹/₂ uur tot violet = 5¹/₂ dag. Het gereedmaken van de limpets en onderlinge verbindingen bij gebruik van meerdere tegelijk was een zeer ingewikkeld en nauwkeurig werk. Was dat gereed, dan kon

Een „boobytrap”, gemonteerd op de drempel van een deur. Twee draadnagels klemmen de granaat tegen de deur. Gaat de deur open dan doet de losspringende hefboom de granaat exploderen.

Indien deze mijnen in plaatsen gelegd moeten worden waar de Geallieerde troepen mochten passeeren, een metaal voorwerp moet dan bij de mijn begraven worden, daar dit de plaats zal helpen te vinden.

4. DE Nr. 38 OF MILLS HANDGRANAAT (Nr. 45).

De granaat is gevuld met een springstof, die haar, wanneer zij ontploft, doet uiteenslaan in een aantal kleine stukjes. Ieder van deze stukjes is dodelijk tot op een afstand van ongeveer 20 meter, en kan zelfs tot op een veel grotere afstand verworden. De granaat kan geworpen worden tot op 30 meter afstand, maar de werper moet dekking kunnen vinden, voor de granaat ontploft. Nadat de slagpin is losgelaten is er een vertraging van vier seconden voordat de granaat ontploft.

(1) Beschrijving.

(Figuren 89 en 90.)

De granaat bestaat uit een ijzeren lichaam (1) gevuld met springstof (2). In het midden van de granaat is een slagpin met veer (3) welke door een hefboom opgehouden wordt (4). De hefboom wordt in positie gehouden door een veiligheidspin (5) welke door twee gaatjes in de bovenkant van het ijzeren lichaam loopt (6). Aan de onderkant van de granaat is een bodemschroef (7) die losgeschroefd kan worden.

De SLAGPIJP-COMBINATIE (Nr. 46) (8) (9), bestaande uit het eigenlijke slagpijpe, een stukje vuurkoord en een slaghoedje, wordt altijd apart verpakt, en moet alleen aangebracht worden als de granaat voor gebruik gereed gemaakt wordt. De granaat mag u ooit met de slagpijp combinatie in de granaat opgeslagen worden.

(2) Demonteer en Reiniging.

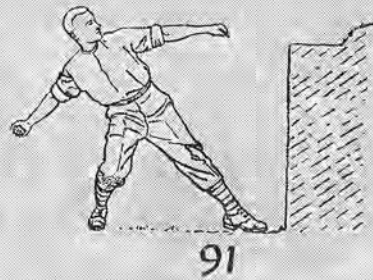
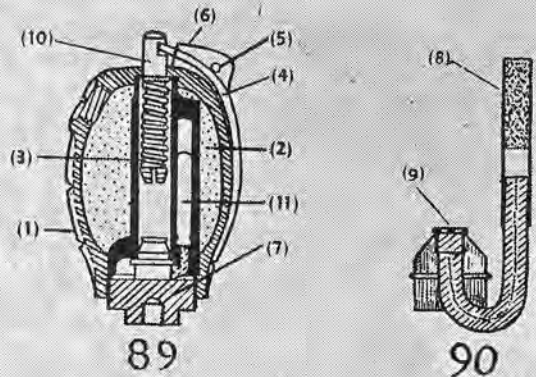
- (i) Verwijder de bodemschroef (7) met het voor dat doeleinde verschaft gereedschap.
- (ii) Overtoigt U dat de slagpijp-combinatie niet in de granaat zit.
- (iii) Houdt het onderende van de granaat tegen het lichaam; houdt de hefboom (4) stevig vast, en verwijder de veiligheidspin (5).
- (iv) Laat daarna de hefboom (4) voorzichtig los en neem de slagpin met veer (3) eruit.
- (v) Reinig alle delen grondig om het vet te verwijderen.

(3) Monteer en.

- (i) Plaats de slagpin met veer terug in het midden en druk ze in met een sterke spijker of een stalen stanje totdat het gegieuld einde (10) door het gat in de bovenkant van de granaat komt.
- (ii) Schuif de hefboom (4) in de gleuf, druk het neer in de inham opzij van de granaat en duw de veiligheidspin ertin (5).

(4) Voor Gebruik Maken.

- (i) Neem een slagpijp-combinatie en steek het slagpijpe in het kleine gaatje naast het midden gedeelte (11). Duw het zoo ver als het gaan wil, tegelijkertijd het slaghoedje (9) in het open einde van het midden gedeelte forceeren.

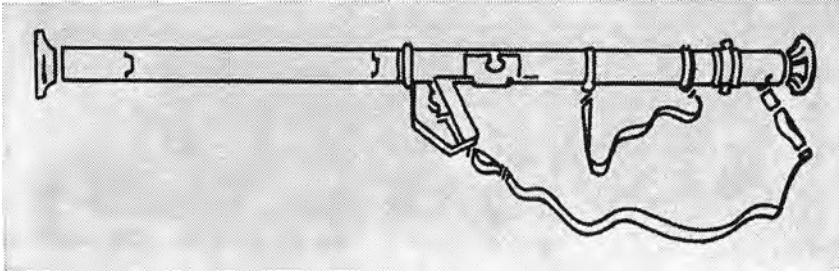
Een opengeslagen pagina uit het vijfstalige instructieboekje, dat zich ten behoeve van het sabotagewerk in de afgeworpen containers bevond.

voor hem, om zich te verdedigen tegen de vijand gedurende de acties, om er mee op te treden, wanneer de strijd om de bevrijding in het laatste stadium kwam. Geweren, pistolen, revolvers (omdat er een tekort aan pistolen was), handgranaten: de Mills handgranaat en de Gammon, welke laatste hij ook zelf vervaardigen kon en zelfs tegen pantserwagens en lichte tanks gebruikte.

Dan waren er stenguns (machinekarabijnen), brenguns (lichte machinegeweren), basooka's en piats (antitankwapens). Daarmede moest uiteraard geoefend worden. De onderdelen, stijf onder het vet, moesten met een speciaal daarvoor gezonden middel worden schoongemaakt en dan in elkaar gezet. Daarmede begon de wapentheorie. Het uit elkaar halen en weer in elkaar zetten van het wapen was het begin; dat moest routine worden en zo oefenden de jongens op zolders, in kelders, in huiskamers tot zij het met hun ogen dicht konden.

Maar dan het schieten. Waar het zonder risico in de bossen of op de heide kon, was dat eenvoudig. In de Limburgse mijnen was al vanaf 1942 een schietbaan in gebruik. In de grotten van Valkenburg, waar men ook verdachte elementen gevangen hield, was ook een schietbaan. En voorts waren ze op alle mogelijke plaatsen. Onder de gereformeerde kerk in Amersfoort, in een bioscoopzaal te Pernis, in gymnastieklokalen of een patronaatsgebouw, in een circustent, in kloosters, kelders, schuren enz. Daar werd er — al moest men zuinig met de munitie zijn — op losgeknald en snoof menigeen voor het eerst de kruitdamp. Ofschoon de jongens er gebrand op waren, moet men dit toch niet zien als kwajongensspel. Het was beslist noodzakelijk door oefening enige vaardigheid met de wapens te verkrijgen.

De stengun (Fig. 21), het meest voorkomende wapen, was betrekkelijk eenvoudig. Aan

Een basooka.

de uiterlijke afwerking was geen aandacht besteed en er was dan ook geen lief of lover aan. De jongens vonden „Engeland's laatste hoop” maar een armzalig stuk ijzer. Toch was het op korte afstand een zeer dodelijk wapen, zij het van geringe precisie. Men kon

er enkele schoten mee afgeven of automatisch vuur. Enkele schoten boden de mogelijkheid tot groter precisie en munitiebesparing. Met voldoende oefening kon men ook zo een grote vuursnelheid bereiken. Met automatisch vuur kon men de houder van 28 patronen van 9 mm in één keer leegspuiten. Men kon er ook — wat beter was, maar oefening vereiste — korte vuurstoten mee geven. Het was het ideale partisanenwapen voor gevechten op korte afstand, in bossen, op wegen enz. Er werden vier gevulde magazijnen bijgeleverd, maar aangezien men er ook Duitse of Belgische munitie voor gebruiken kon, waren er altijd mogelijkheden tot aanvulling.

De brengun was een licht machinegeweer van grote nauwkeurigheid. Een prachtig wapen, dat echter evenals de anti-tankwapenen groter vaardigheid vereiste. Het oefenen met deze zwaardere wapens bood echter juist de grootste moeilijkheden, omdat er niet licht een geschikte oefenplaats voor te vinden was. Zo moest men dikwijls volstaan met theorie en demonstraties zonder tot afvuren te komen.

Een aardig grapje deed zich zo voor bij de demonstratie met een basooka in een woonhuis te Rotterdam. De basooka is een Amerikaans wapen, dat raketten afvuurt tegen tanks en pantserwagens, een licht stuk krombaangeschut. Het lijkt enigszins op een kachelpijp en heeft onderaan een schoudersteun en een trekker. Geschouderd steekt het voorste deel van het wapen voor de schutter uit, het achterdeel wijst over zijn schouder naar achter. Voor het richten schat de schutter afstand tot het doel, windsnelheid en snelheid van het doel, dit met het oog op het mikken door middel van een bijzonder vizier. Er zit een elektrische batterij in het wapen, welke men testen kan door de trekker over te halen, waardoor een contrôlelampje gaat branden. De helper plaatst de raket in het wapen, trekt de veiligheidspin eruit en duwt de raket nog verder. Dan gaat hij naast de schutter staan of knielen, maakt de contactdraad los en draait die om de contactveer. Het wapen is dan klaar om te vuren. De helper houdt de schutter vast en wanneer deze de trekker overhaalt, brengt de elektrische stroom een ontsteking in de raket te weeg, welke een voortstuwende kracht veroorzaakt en de raket vliegt naar het doel. Uit het achterstuk, dat over de schouder van de schutter uitsteekt, slaat een fikse vlam van een paar meter (de „back blast”), zodat er volgens de voorschriften een open ruimte achter hem moest zijn en geen ontvlambaar materiaal tot een afstand van zeven meter. Dit alles, alleen wat uitvoeriger, vertelde de uitleg gevende instructeur, die daarbij het wapen demonstreerde, maar er wel voor zorgde de veiligheidspin te laten zitten. Op die manier kon er niets gebeuren. „Kijk maar,” zei hij en haalde de trekker over.

Er klonk een oorverdovende knal. Vuur en rook sloeg de jongens in het gezicht en het projectiel sloeg dwars door een schakelbord en een muur, maar kwam gelukkig niet tot explosie.

Toen men een beetje van de schrik hersteld was, ging men de oplossing van dit raadsel zoeken. Het bleek, dat de draadjes van de ontsteking door vocht geoxydeerd waren en steeds contact maakten, ook al was de veiligheidspin niet uitgetrokken.

Niet altijd liepen de ongelukken zo goed af. Soms waren er gewonden of zelfs wel doden te betreuren. Toen Paul (Samuel Esmeyer †) als metgezel van de Landelijke Sabotage Commandant te Apeldoorn sneuvelde, was hij nog maar juist hersteld van een verwonding, opgelopen bij een wapeninstructie.

Een van de meest tragische voorvallen vond plaats na de bevrijding in Juli 1945. Omdat het toont wat voor mannen het gewapend verzet telde, wordt het hier vermeld. De sectiecommandant der BS te Oegstgeest, Piet van Maanen, demonstreerde bij een wapeninstructie een oefenhandgranaat. Toen deze begon te roken, begreep hij, dat er een constructiefout moest zijn en dat de granaat zou exploderen. Hij stond in een lokaal voor zijn leerlingen en kon de granaat dus niet van zich wegwerpen. De enige uitweg zou zijn geweest door het raam, maar buiten stond een groep aangetreden en dan zouden daar de slachtoffers vallen. Hij keerde zich toen af en beschermde zijn makkers met zijn lichaam. De explosie kostte hem het leven. Toen hij stervende was, gold zijn laatste zorg de jongens, die allen ongedeerd waren gebleven.

5. SABOTAGE

Na droppings, vervoer en instructie, komen wij dan tenslotte aan het gebruik der middelen: de sabotage. Uit die — overigens voor de hand liggende — volgorde in de beschrijving, moet men geen verkeerde conclusie trekken. Natuurlijk liepen in de praktijk al die acties door elkaar. Het was lang niet zeldzaam, dat een ploeg de ene nacht saboteerde en de volgende nacht een dropping had en overdag instructie of vervoer. In sommige perioden van topspanning kwamen de jongens bijna niet uit de kleren. Het is dus niet zo, dat de voorgaande hoofdstukken bepaalde perioden uit het semi-militair verzet beschrijven en dat we nu aan de slotfase toe zijn. Integendeel droppings, vervoer en instructie duurden voort tot het einde toe en al die tijd en ook daarvoor was er sabotage.

Onder sabotage wordt hier niet begrepen die eveneens zeer effectieve sabotagevorm van langzaam, slecht of verkeerd werken, evenmin die van het burgerlijk verzet, maar uitsluitend die vorm van binnenlandse activiteit, welke zich richtte tegen het militaire apparaat van de vijand. Wordt het begrip dus aan de ene zijde beperkt, naar de andere kant wordt het uitgebreid en omvat ook ten dele de spionage en andere acties, welke gemeenlijk niet tot de sabotage gerekend zullen worden, tot zelfs onderhandelingen over de capitulatie.

Binnenlandse activiteit tegen het Duitse militaire apparaat was er vanaf het begin der bezetting. Er vormden zich hier en daar groepjes die de strijd opnamen en ook individueel werd er gewerkt op alle mogelijke manieren. Er kwam veel onverantwoordelijk kwajongenswerk voor, maar ook werden er toen reeds zeer knappe staaltjes vertoond. Op scheepswerven, in mijnen en in sommige fabrieken werd op deskundige wijze gesaboteerd. Scheikundigen vervaardigden springstoffen en brandbare mengsels. Groepen, zoals bv. die van Hans (Theodorus Dobbe †) en die van Bolhoed (Gerrit Jan van der Veen †), de latere leider van de PBC, pleegden reeds aanslagen met gestolen explosieven. Telefoonkabels werden doorgelakt. De eerste spoorwegaanslagen werden gepleegd, zoals die te Rotterdam in Augustus 1942. Er ging zand in de vetpotten, suiker in de benzine en er werden branden gesticht.

Terwijl het lijdelijk verzet toen reeds een zeer behoorlijk effect sorteerde, stond de zware sabotage nog in haar kinderschoenen. Het doorsnijden van telefoonkabels kon nut hebben, wanneer het er om ging een luister- of commandopost van de luchtafweer voor een nacht uit te schakelen. Wanneer het eerste het beste draadje van een veldtelefoon werd doorgesneden, dan was dat nonsens. Een spoorwegaanslag had in de eerste jaren alleen dan zin,